20. Pro zatverdzhennya Aviatsiynykh pravyl Ukrainy «Zahal'ni pravyla pol'otiv u povitryano-mu prostori Ukrainy» [On approval of the Aviation Rules of Ukraine "General rules of flights in the airspace of Ukraine"] : nakaz Derzhavnoyi aviatsiynoyi sluzhby Ukrainy ta Ministerstva oborony Ukrainy vid 06.02.2017 r. № 66/73. Ofitsiynyy visnyk Ukrainy. 2017. № 45. St. 1416. [in Ukr.].

21. Pro zatverdzhennya Aviatsiynykh pravyl Ukrainy «Obsluhovuvannya aeronavihatsiynoyu informatsiyeu» [On approval of the Aviation Rules of Ukraine "Service of aeronautical information"] : nakaz Derzhavnoyi aviatsiynoyi sluzhby Ukrainy vid 13.05.2019 r. № 582. Ofitsiynyy visnyk Ukrainy. 2019. № 58. St. 2008. [in Ukr.].

SUMMARY

Brusakova O. V. Administrative legal status of aviation personnel in Ukraine. In the article it has been emphasized the importance of defining the concept, nature, structure of the administrative and legal status of aviation personnel in Ukraine and the legal bases for its implementation. The author has defined the concepts of "administrative and legal status of aviation personnel" and "legal principles of realization of administrative and legal status by aviation personnel". The essence of the administrative and legal status of aviation personnel has been defined as a set of rights and duties, as well as guarantees of their realization, which have been objectified in the rules of administrative law and recognized by persons who, within the aviation legal relationships, perform flight operations, aircraft maintenance, organization of air traffic, technical operation of terrestrial communications, navigation, surveillance. The legal basis for the implementation of the administrative and legal status of aviation personnel should be understood as a set of legal acts, at the level of which the set of rights and obligations of aviation personnel, as well as guarantees for their implementation, are enshrined. It has been analyzed the normative-legal acts, at the level of which the legal bases of realization of administrative-legal status by aviation personnel in Ukraine are fixed, taking into account their legal force.

At the same time, the largest number of cited legal acts is concentrated on the by-law level of legal regulation. Compared to other levels of legal regulation, the by-law level allows to regulate the relevant social relations as quickly as possible. However, a large number of such acts, including those issued by different constituent entities, make their perception and enforcement in general very difficult, and therefore, in author's opinion, needs to be revised, which can be done through systematization of legislation.

Keywords: aviation staff, administrative and legal status, legal framework, legal regulation, normative and legal regulation.

УДК 342.78:351.746.1 (477)

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-87-95

Павлютін Ю. М.[©]

кандидат юридичних наук
(докторант Національної академії
Служби безпеки України)

ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «ВЗАЄМОДІЯ» У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Наголошено на розгляді взаємодії в секторі безпеки і оборони країни як необхідної умови його утворення та подальшого існування всього механізму держави. Проаналізовано законодавство, що регулює взаємодію окремих складових сектора безпеки і оборони у забезпеченні національної безпеки України. Виділено основні підходи до формулювання визначення взаємодії у забезпеченні національної безпеки в її (взаємодії) широкому та вузькому розумінні. Розглянуто форми, методи, способи взаємодії сил безпеки і сил оборони у забезпеченні національної безпеки України. Наголошено, що налагодження механізму взаємодії у забезпеченні національної безпеки є залежним від своєчасності приведення у відповідність до вирішуваних суб'єктами забезпечення національної безпеки завдань системи нормативних правових актів (у тому числі й міжвідомчих), організаційно-штатних структур цих суб'єктів.

Ключові слова: національна безпека України, забезпечення національної безпеки України, сектор безпеки і оборони, взаємодія у забезпеченні національної безпеки України, сили безпеки, сили оборони, суб'єкти забезпечення національної безпеки України.

© Павлютін Ю. М.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1992-7522>

tsp1dduvs@gmail.com

Постановка проблеми. Недостатня узгодженість загальнодержавної стратегії захисту національних інтересів із організаційною діяльністю центральних виконавчих органів, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, Збройних сил України та громадськості веде до відсутності єдиної злагодженої та ефективної системи забезпечення національної безпеки. Наразі неузгодженість окремих положень відомих нормативно-правових актів, що регулюють питання організаційної діяльності, обумовлює тенденцію щодо не готовності до протидії потенційним викликам та загрозам різного характеру, що обумовлює створення ефективних організаційно-правових механізмів управління в особливих умовах екстремального характеру. Одним із таких аспектів виступає організаційна та, одночасно, правова категорія, якою є «взаємодія» на різних рівнях державного, військового та цивільного управління під час виконання ними як спільних, так і самостійних завдань, завдань в умовах введення надзвичайних правових режимів тощо.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Загально-теоретичною основою для розгляду поставленої проблеми є наукові праці О. Бандурки, О. Долженкова, Ю. Дубка, О. Копана, М. Корнієнка, В. Крутова, С. Кузнichenка, В. Лаптія, М. Литвина, В. Олефіра, А. Подоляки, М. Саакяна та ін.

Взаємодія була об'єктом дослідження діяльності правоохоронних органів у наукових роботах В. Богдановича, І. Кириченка, М. Короля, В. Крутова, В. Чумака, В. Яріна, С. Ярового та ін.

Особливості взаємодії сил охорони правопорядку у службово-бойовій діяльності досліджувались Г. Борисенко, Д. Талалаєм, І. Шаповаловою, О. Шмаковим, О. Шевченком, І. Гуменюком, А. Лавринцем, Р. Кириченком, С. Константиновим, А. Педешком, С. Продайком, О. Процких, С. Савчуком, Л. Серватюком та багатьма іншими.

Реалізація взаємодії в діяльності як державних органів, так і недержавних організацій та окремих громадян, здійснюється за різними формами: як внутрішньосистемною, так і за зовнішньосистемною. При цьому поза увагою залишаються питання організаційно-правового визначення механізмів взаємодії всіх суб'єктів забезпечення національної безпеки України.

Крім того, сучасна парадигма публічного адміністрування полягає в розгляді процесу управління як суб'єкт-суб'єктного відношення, що передбачає взаємодію двох підсистем – тієї, хто управляє, і тієї, ким управляють, аналіз цих підсистем як відкритих систем, кожна із яких здатна адекватно реагувати на імпульси одна одної. У результаті публічне адміністрування забезпеченням національної безпеки набуває характеру співуправління.

Мета. Виходячи з актуальності і значущості проблеми, метою статті є надання оцінки практиці застосування категорії «взаємодія» у забезпеченні національної безпеки України та формулювання на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо подальших розвідок у сфері організації публічного адміністрування взаємодією складових сектора безпеки і оборони.

Виклад основного матеріалу. За усталеною у сучасній науці публічного адміністрування позицією управління надскладними системами, до яких безумовно слід відносити систему забезпечення національної безпеки, передбачає узгоджений вплив на їх власні механізми саморегуляції і самоуправління з метою їх оптимізації до загальних параметрів [1, с. 76]. Обраний підхід загалом відповідає тлумаченню у сучасній філософії категорії «відношення», яка породжує єдність речей та процесів почуттєвого світу [2, с. 66]. З іншого боку, філософська категорія «взаємодія» відображає особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожний з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи їх до змін, водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, у свою чергу, зумовлює зміну його стану [3, с. 77-78].

Сучасні наукові розвідки не обмежуються лише етимологією терміну «взаємодія», але містять узагальнене сприйняття останньої як необхідної умови існування всього механізму держави, зокрема в секторі безпеки і оборони. Так, Є. Яськов визначав взаємодію як «об'єднання людей для сумісного досягнення поставленої мети, що діють на підставі встановлених правил чи процедур» [4, с. 5.] та зазначав, що з середини минулого століття під взаємодією традиційно розуміють будь-яку узгоджену діяльність державних органів і громадських організацій щодо виконання спільних завдань [4, с. 144]. Разом з цим у працях вказаного періоду підкреслювалася «підпорядкованість» суб'єктів взаємодії загальній ідеології, у т.ч. через об'єкт взаємодії, завдяки чому було сформовано її

«вузьке розуміння» – узгодження зусиль за метою, місцем, часом, напрямком дій та ін. [5, с.289].

Обраний підхід, зокрема у правоохоронній діяльності, призвів до широкого дослідження окремих форм зв'язку елементів системи взаємодії, висновки по яких, у подальшому, знаходили відображення у функціях самих суб'єктів взаємодії. Так, наприклад, функція боротьби зі злочинністю отримала характеристики процесу керованої взаємодії системи кримінальної юстиції та злочинності [6, с.499], або ділової співпраці на основі взаємодопомоги частин елементів системи взаємодіючих суб'єктів [7, с.8].

Важливим аспектом сформованого підходу щодо практичної реалізації «вузького розуміння» виступила вимога нормативного врегулювання відповідних форм взаємодії. Так, І. Олійник [8, с.10], В. Малюткіна [9, с.38] та багато інших вказували на те, що взаємодія є взаємозалежною, погодженою за місцем і часом діяльністю, що заснована на нормативних актах.

Ще одним важливим наслідком використання такого підходу стало врахування процесуального статусу суб'єктів взаємодії, завдяки чому остання набувала змісту взаємодопомоги (О. Бандурка [10, с.139-140]) чи спільного використання засобів, які належать кожній зі сторін взаємодії (А. Шумилов [11, с.33]).

Поступовий відхід від такої позиції у бік більш широкого розуміння взаємодії та врахування її організаційних властивостей щодо управління суспільними процесами спостерігається у працях О. Користіна (необхідна спільна діяльність [12]), В. Регульського (модель дій, що забезпечує виконання завдань у винятково короткі строки [13, с. 147]) Г. Бондаря (вищий ступінь консолідації сил і засобів [14, с.55]), Т. Єсетова (одна зі сторін багатогранного процесу в цілому, основна частина застосування військ, різнорідних і різновідомчих сил і засобів у різних формах службово-бойової діяльності [15, с. 8]) та інших сучасних авторів.

Широкий підхід до розуміння взаємодії застосовано також у Законі України «Про національну безпеку України», у той час як законодавство прийняте до 2018 року все ще містить його вузьке розуміння. Так, у ст. 11 Закону України «Про оборону України» визначено функції Генерального штабу ЗСУ щодо організації взаємодії з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, радами оборони Автономної Республіки Крим та областей, міст Києва та Севастополя під час виконання завдань оборони держави. [16]

Також слід звернути увагу на сформовану у цьому Законі залежність спеціальних операцій, що проводять підрозділи Сил спеціальних операцій ЗСУ від взаємодії з іншими складовими сил оборони. Відповідно, «взаємодія» має розглядатися, з одного боку, як одна з умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей, а з іншого – як умова для початку (проведення) такої операції загалом.

Аналогічний підхід констатуємо й щодо проведення операцій силами безпеки, у тому числі спеціальних поліцейських операцій, стабілізаційних дій, антитерористичних операцій тощо. Так, Ю. Аллеров, І. Кириченко та М. Литвин звертали увагу на погодження дій взаємодіючих суб'єктів при витраті власних ресурсів для виконання завдання та при відповідній витраті своїх ресурсів в інтересах протилежного суб'єкта взаємодії [17, с.11]. На залежність кінцевого результату операції від взаємодії у подібних умовах обмеженості ресурсів звертав також увагу М. Плахотний [18].

Д. Талалай та Г. Борисенко наполягали, що взаємодія забезпечується протягом всього періоду виконання завдань між усіма підпорядкованими й непідпорядкованими силами, задіяними у спеціальних операціях (діях, заходах) [5, с.291].

І. Кушнір, проаналізувавши практику взаємодії в діяльності органів публічної адміністрації у сфері охорони державного кордону, запропонувала віднести до найбільш загальних ознак такої діяльності взаємний (партнерський) характер відносин, рівність сторін, їх незалежність одна від одної в підпорядкованому відношенні, а також системність і постійність, що зафіксовані у відповідних програмах взаємодії [19, с.56].

Грунтуючись на широкому розумінні взаємодії у забезпеченні національної безпеки О. Черепененко пропонував поняття «стратегічна взаємодія» [20]. Також слід звернути увагу, що окремі форми чи функції (поєднання вогню, застосування спеціальних засобів, удару та маневру груп бойового порядку, підрозділів, спеціальних підрозділів під час проведення спільних спеціальних бойових дій) ним позначаються як тактична взаємодія [20], що, на наш погляд, є вдалою спробою розмежування зазначених підходів із віднесенням вузького розуміння взаємодії у забезпеченні національної безпеки до предмета

спеціальної тактики.

Розвиваючи таке припущення, звернемо увагу на підготовчий етап будь-якої операції із забезпечення національної безпеки. Організація взаємодії на даному етапі підготовки має включати: визначення й закріплення спільних нормативних і методичних основ операції; формування об'єднаного органу оперативного управління; узгодження організаційно-технічних заходів, у т.ч. системи взаємного обміну інформацією; інші заходи пов'язані із підготовкою та ресурсним забезпеченням особового складу, який залучається до її проведення. Так, Д. Талалай вважає, що взаємодія Служби безпеки України з правоохоронними та іншими державними органами з питань боротьби з тероризмом повинна здійснюватися шляхом: спільного визначення на основі аналізу оперативної (суспільно-політичної, соціальної, криміногенної, природно-техногенної та ін.) обстановки питань, що потребують системного й усебічного, за участю всіх уповноважених суб'єктів вирішення; спільної розробки й реалізації комплексних дій і заходів з охорони громадського порядку, забезпечення державної безпеки, а також вирішення проблем окремих напрямів правоохоронної діяльності в разі виникнення загроз терористичного характеру; організації і проведення спільних антитерористичних заходів; обміну інформацією та передовим досвідом роботи тощо [5].

Виходячи з цього, автором загалом пропонується наділення відповідного суб'єкта забезпечення національної безпеки повноваженнями щодо узгодження діяльності взаємодіючих суб'єктів за: цілями (передбачає встановлення спільних цілей); завданнями (вироблення єдиного порядку (форм і способів) застосування сил різної відомчої приналежності); місцем (напрямами, рубіжами, районами або об'єктами); часом (встановлення загальних строків виконання поставлених завдань, строків початку та завершення дій, а також досягнення проміжних результатів); способами (визначення найбільш доцільних способів дій сил і засобів різної відомчої приналежності) [5].

В умовах введення надзвичайного чи воєнного стану особливого значення набуває такий вид взаємодії як бойове залагодження задіяних сил. На думку О. Шмакова, під бойовим залагодженням необхідно розуміти заходи бойової підготовки підрозділів і частин в організації та штатах воєнного часу, які здійснюються у визначені терміни з метою завчасної підготовки їх до виконання бойових завдань [21, с. 33].

При розробці плану бойового залагодження враховуються: бойове призначення формування, термін мобілізаційної готовності, ступінь забезпеченості призначеного із запасу поповнення, наявність навчальної матеріально-технічної бази. Такий план включає: основні завдання бойового залагодження; розрахунок годин за предметами навчання на період бойового залагодження; терміни відпрацювання програми бойового залагодження [22.0].

Відповідно, «залагодження» за таких умов слід вважати похідним від «взаємодії» в її вузькому розумінні.

Із початком дії особливого періоду взаємодія у забезпеченні національної безпеки стає залежною від якості мобілізаційної підготовки та ефективності мобілізації, що запроваджується: передачі розпоряджень, сигналів, команд, постановки завдань; постійності збору, аналізу та узагальнення інформації про хід виконання мобілізаційних заходів; контролю за змінами в обстановці, мобілізаційним розгортанням органів військового управління, видів, об'єднань, з'єднань, військових частин, установ та організацій ЗСУ та інших військових формувань, за призовом військовозобов'язаних і поставкою мобілізаційних ресурсів, ходом переведення галузей національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду і надання державними органами допомоги підприємствам, установам та організаціям, військовим формуванням у своєчасному виконанні мобілізаційних заходів; своєчасності прийняття рішень і доведення їх до виконавців; функціонування додаткових каналів та засобів зв'язку з єдиної національної системи зв'язку України; організації всебічного забезпечення матеріально-технічними ресурсами ЗСУ та інших військових формувань, а також нормованого забезпечення населення основними продовольчими і непродовольчими товарами в особливий період; організації та проведення цілеспрямованої виховної роботи і підтримання високого морально-психологічного стану особового складу ЗСУ, інших військових формувань і населення держави; надання допомоги керівникам державних органів, підприємств, установ, організацій, військових формувань, сільським, селищним, міським головам, усім іншим державним органам, що відповідають за організацію і проведення мобілізації та здійснення ними контролю за проведенням мобілізації відповідно до законодавства [23].

Відповідно до статті 12 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» Кабінет Міністрів України організовує роботу і взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів у питаннях мобілізаційної підготовки та мобілізації [240]. Крім того, слід відмітити, що центральні органи виконавчої влади взаємодіють не лише з місцевими органами виконавчої влади та іншими державними органами, а також з органами місцевого самоврядування та громадськістю з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Безпосередньо під час виконання заходів із забезпечення національної безпеки взаємодія набуває характеру єдиної організації управління силами та засобами за допомогою створення оперативного штабу управління операцією, який формується за рахунок представників відповідного суб'єкта забезпечення національної безпеки, на якого покладено «головну відповідальність» за організацію планування, реагування на загрози та під час виконання завдань за призначення, із включенням до складу штабу керівників (представників) сил безпеки та/або сил оборони, які взаємодіють, виконуючи при цьому функції керівництва (К); безпосередньої участі (БУ); координації дій (заходів) (КЗ); забезпечення (Зб) та допоміжну роль сприяння у виконанні (ДР). У відповідності до вимог чинного законодавства керівник операції за своїм рішенням може залучити до операції й інші сили та засоби, які не входять до складу сектора безпеки і оборони, завдяки чому останні також стають суб'єктами взаємодії.

Застосування методу особистого контролю взаємодії в ході операції ускладняється з підвищенням рівня управлінської ланки. З цієї причини керівники взаємодіючих суб'єктів можуть здійснювати контроль через власні органи управління (штаби). При цьому особлива роль повинна приділятися службам оперативних чергових, які здійснюють безперервне спостереження за ходом як виконання завдань, так і за процесом взаємодії. Саме оперативні чергові здійснюють збір, відбір і активне добування оперативних даних, їхнє уточнення, відображення на інформаційних носіях (паперових, електронних у тому числі аудіо- та відео-), їхнє порівняння, селекцію, аналітичну обробку та вироблення рекомендацій для прийняття рішень по взаємодії. Причому вся ця послідовність дій здійснюється в терміни, близькі до поточного масштабу часу.

На наш погляд, проблемним видається взаємодія оперативно-розшукових та розвідувальних підрозділів сил безпеки і сил оборони. Окремі нормативно-правові документи у цій частині взагалі не передбачають взаємодії такого типу. При цьому обмін інформацією між суб'єктами взаємодії відбувається через комунікаційні лінії чергових служб або через відповідних посадових осіб відповідних структурних підрозділів.

Усе це, як слушно зауважують С. Гаркуша та Д. Гулеватий, накладає відбиток на систему взаємодії збройних формувань різновідомчих силових структур, не підпорядкованих один одному. А відтак потребує іншої форми узгодження зусиль, яку можна назвати формою взаємного сприяння, де взаємини командних інстанцій будуються на основі взаєморозуміння своєї ролі і відповідальності при вирішенні загального завдання. Це найбільш складний спосіб організації взаємодії, що вимагає від командувачів і штабів особливого такту у взаєминах, уміння знаходити «спільну мову», визначати взаємні інтереси, роль і місце своєї силової структури в операції і, що впливає звідси, – свої функції і прерогативи важливості [25, с.23-24].

Проблеми взаємодії у забезпеченні національної безпеки породжують питання формування інституту лідерства у соціально-психологічному та воєнно-стратегічному розумінні субординарно збудованого військового колективу. Для вирішення цієї потенційної проблеми були б корисними спеціальні дослідження у галузі військової психології з метою вироблення оптимальних критеріїв підбору оцінювання поведінки лідерів як керівників взаємодіючих суб'єктів.

Керівник (командир, начальник) органу чи підрозділу суб'єкта взаємодії за своїм управлінським призначенням є формальним лідером, оскільки у своєму впливі на діяльність підлеглих і побудові стосунків із ними передусім використовує та покладається на посадові повноваження (основу влади) [26, с.311].

Більше того, на сьогоднішній день кадрова політика підбору офіцерів для Збройних сил України, Державної прикордонної служби України чи Національної Гвардії України оголошує потребу в офіцерах-лідерах та піддає нищівній критиці ігнорування в останні десятиліття формування офіцерського корпусу без врахування цього критерію.

Висновки. Підсумовуючи вказане, наголосимо, що здійснювані із розбудовою сектора безпеки і оборони заходи із вдосконалення механізму взаємодії у забезпеченні

національної безпеки є залежними від своєчасності приведення у відповідність до вирішуваних суб'єктами забезпечення національної безпеки завдань системи нормативних правових актів (у тому числі і міжвідомчих), організаційно-штатних структур, і полягають у визначенні заходів організаційного характеру, здійснюваних завчасно, і в своєчасному обсязі на основі оптимальної організації управління реагуванні на зміни оперативної обстановки.

Перспективними для подальших розвідок у даному напрямку вбачаються питання організації публічного адміністрування із взаємодії суб'єктів забезпечення національної безпеки в умовах надзвичайних правових режимів, а також дослідження окремих форм взаємодії у забезпеченні національної безпеки (внутрішньо відомча взаємодія, міжвідомча взаємодія, взаємодія державних і недержавних організацій та громадян, міжнародна взаємодія), які уособлюють застосування широкого розуміння категорії взаємодія.

Список використаних джерел

1. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 606 с.
2. Философский энциклопедический словарь. М.: ИНФРА-М, 2012. 576 с.
3. Філософський енциклопедичний словник. К.: Арабіс, 2002. 744 с.
4. Яськов Е. Ф. Теории организации: учеб. пособие / Е.Ф. Яськов // - М.: Юнити-Дана, 2010, 271 с.
5. Талалай Д. В. Особливості взаємодії суб'єктів службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку / Д.В. Талалай, Г.О. Борисенко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013. № 1. С. 289-295.
6. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. Ю.Ф. Кравченка. К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.
7. Шванков В. М. Теоретические основы координации и взаимодействия в органах внутренних дел: учебное пособие / В.М.Шванков, М.: Академия МВД СССР, 1975. - 174.
8. Олійник І. Л. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країн – учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І.Л. Олійник, Націон. академ. держ. податк. служби України. Ірпінь, 2005. 26 с.
9. Малюткин В. А. Организация взаимодействия подразделений органов внутренних дел в осуществлении профилактики преступлений : [лекция №13] / В.А. Малюткин ; [под ред. Г.А. Аванесова]. М.: РИО МВД СССР, 1976. 40 с.
10. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність : підручник : Ч.І / О.М. Бандурка. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
11. Оперативно-розыскная энциклопедия / [авт.-сост. А.Ю. Шумилов]. М.: Издательство Шумилова И.И., 2004. 364 с.
12. Економічна безпека: навчальний посібник / [О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.]; за ред. О. М. Джужі. К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. – 368 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://libfree.com/106606619_ekonomikavzayemodiya_derzhavnih_pravoohoronnih_organiv_viyavlennya_zapobigannya_rozsliduvannya_ekonomichnih_zlochiv.html#558
13. Регульський В. Л. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: правові та організаційні основи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 21.07.04. / В. Л. Регульський. Націон. академ. внутр. справ. К., 1997. 27 с.
14. Бондар Г. Ю. Правове забезпечення взаємодії слідчих правоохоронних відомств у кримінальному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Г.Ю. Бондар. Націона. ун-т. внутр. справ. - Харків, 2004. - 230 с.
15. Есетов Т. М. Особенности организации взаимодействия разведывательных сил и средств, выполняющих задачи в совместных специальных операциях / Т. М. Есетов // 36. наук. пр. Нац. акад. Прикордонних військ України (Серія : військ. та техн. науки). – 2009. – № 50. – С. 8–11.
16. Про оборону України Закон України від 06.12.1991 № 1932-ХІІ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1932-12>
17. Литвин М. М. Сутність, закономірності та принципи взаємодії військ (сил) / М.М. Литвин, Ю.В. Аллеров, І.О. Кириченко // Честь і закон. - Харків: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2003. - №4. - С.9-15.
18. Плахотний М. П. Взаємодія Державної прикордонної служби України з іншими структурами та органами сектору безпеки і оборони в сфері забезпечення прикордонної безпеки / М.П. Плахотний // Інвестиції: практика та досвід. - 2014. - №19. - С.119-122
19. Кушнір І. П. Нормативно-правове забезпечення взаємодії у сфері охорони державного кордону України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І.П. Кушнір ; Національний авіаційний

університет. – Київ, 2014. – 264 с.

20. Черепенко О. Я. Взаємодія підрозділів ОВС з іншими силовими структурами, державними та громадськими організаціями при ліквідації масових заворушень / О.Я. Черепенко // Форум права. – 2011. – №2. – С. 957-962 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11cojlmz.pdf>

21. Шмаков О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань / О. М. Шмаков. – 5-те вид., переробл. і доповн. Х. : Акад. ВВ МВС України, 2009. 518 с.

22. Про структуру мобілізаційного плану України на особливий період, основні його показники та орієнтовні переліки оперативно-мобілізаційних документів : Розпорядження Президента України від 23 трав. 1997 р. № 216/97-рп. К., 1997. 8 с

23. Про внесення змін до Положення про порядок проведення мобілізації : Указ Президента України від 16 черв. 2001 р. № 449/2001. К., 2001. 27 с

24. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовт. 1993 р. № 3543-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 44. Ст. 416.

25. Гаркуша С. А. Проблемні питання взаємодії під час проведення антитерористичної операції / С.А. Гаркуша, Д.Ю. Гулеватий // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Військові та технічні науки. 2015. № 1. С. 19-32

26. Стасюк В. В. Авторитет та лідерство командира: визначення, зміст / В.В. Стасюк // Вісник Національного університету оборони України. 2014. – Вип. 4. С. 309-312

Надійшла до редакції 21.02.2020

References

1. Publichne upravlinnya ta administruvannya v umovakh informatsiynoho suspil'stva: vitchyznyany i zarubizhnyy dosvid [Public administration and administration in the information society: domestic and foreign experience] : monohrafiya / Za zah. red. Serhiya Chernova, Valentyny Voronkovoyi, Viktora Banakha, Oleksandra Sosnina, Pranasa Zhukauskasa, Yolyty Vvaynkhardt, Rehiny Andryukaytene; Zaporiz. derzh. inzh. akad. Zaporizhzhya: ZDIA, 2016. 606 s. [in Ukr.].

2. Fylosofskyy éntsyklopedychesky slovar'. [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. M.: YNFRA-M, 2012. 576 s. [in Russ.].

3. Filosofs'kyu entsyklopedychnyy slovnyk. [Philosophical Encyclopedic Dictionary] K.: Arabis, 2002. 744 s. [in Russ.].

4. Yas'kov, E. F. (2010) Teoryy orhanyzatsyy [Theories of organization] : ucheb. posobyе / E.F. Yas'kov // . - M.: Yunyty-Dana, 271 s. [in Russ.].

5. Talalay, D. V. (2013) Osoblyvosti vzayemodiyi subyektiv sluzhbovo-boyovoyi diyal'nosti syl okhorony pravoporyadku [Features of interaction of subjects of military-combat activity of law enforcement forces] / D.V. Talalay, H.O. Borysenko // Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'noho unyversyteta ym. V.Y. Vernadskoho Seryya «Yurydycheskye nauky». Tom 26 (65). № 1. S. 289-295. [in Ukr.].

6. Teoriya upravlinnya orhanamy vnutrishnikh sprav [Theory of governing law enforcement] : pidruchnyk / za red. YU.F. Kravchenka. K. : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrayiny, 1999. 702 s. [in Ukr.].

7. Shvankov, V. M. (1975) Teoretycheskye osnovy koordynatsyy y vzaymodeystviya v orhanakh vnutrennykh del [Theoretical Foundations of Coordination and Interaction in the Bodies of the Interior] : uchebnoe posobyе / V.M.Shvankov, M.: Akademya MVD SSSR. - 174. [in Russ.].

8. Oliyynyk, I. L. (2005) Orhanizatsiyno-pravovi zasady vzayemodiyi militsiyi (politsiyi) krayin – uchastnyts' SND u borot'bi z pravoporushennyamy [Organizational and legal bases of interaction of militia (police) of CIS countries in the fight against offenses] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / I.L. Oliyynyk, Natsion. akadem. derzh. podat. sluzhby Ukrainy. Irpin'. 26 s. [in Ukr.].

9. Malyutkyn, V. A. (1976) Orhanyzatsiyno-vzaymodeystviya podrazdeleniy orhanov vnutrennykh del v osushchestvleniy profylaktyky prestupleniy : [lektsiyya №13] [Organization of the Interaction of Divisions of Internal Affairs in the Prevention of Crime: [lecture №13]] / V.A. Malyutkyn ; [pod red. H.A. Avanesova]. M.: RYO MVD SSSR. 40 s. [in Russ.].

10. Bandurka, O. M. (2002) Operativno-rozshukova diyal'nist' [Operational search activity] : pidruchnyk : CH.I / O.M. Bandurka. Kharkiv: Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav. 336 s. [in Ukr.].

11. Operativno-rozysknaya éntsyklopediyya [Operational-search encyclopedia] / [avt.-sost. A.YU. Shumylov]. M.: Yzdatel'stvo Shumylova Y.Y., 2004. 364 s. [in Russ.].

12. Ekonomichna bezpeka [Economic security] : navchal'nyy posibnyk / [O. YE. Korystin, O. I. Baranovs'kyi, L. V. Herasymenko ta in.]; za red. O. M. Dzhuzhi.K.: Alerta; KNT; Tsentr uchbovoyi literatury, 2010. – 368 s. URL: http://libfree.com/106606619_ekonomikavzayemodiya_derzhavnih_pravoooronnih_organiv_viyavleniya_zapobigannya_rozsliduvannya_ekonomichnih_zlochyniv.html#558 [in Ukr.].

13. Rehul's'kyi, V. L. (1997) Operativno-rozshukova diyal'nist' orhaniv vnutrishnikh sprav: pravovi ta orhanizatsiyni osnovy [Operational search activity of law enforcement agencies: legal and organizational bases] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 21.07.04. / V. L. Rehul's'kyi. Natsion. akadem. vnutr. sprav. K., 1997. 27 s. [in Ukr.].

14. Bondar, H. YU. (2004) *Pravove zabezpechennya vzayemodiyi slidchykh pravookhoronnykh vidomstv u kryminal'nomu sudochynstvi Ukrainy* [Legal support of the interaction of law enforcement agencies in the criminal proceedings of Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / H.YU. Bondar. Natsiona. u-nt. vnutr. sprav. - Kharkiv. - 230 s. [in Ukr.].
15. Esetov, T. M. (2009) *Osobennosti orhanyzatsyyi vzaymodeystviya raznovedomstvennykh syl y sredstv, vypolnyayushchykh zadachy v sovместnykh spetsyal'nykh operatsiyakh* [Peculiarities of the Organization of the Interaction of Multisectoral Forces and Means Performing Tasks in Joint Special Operations]. / T. M. Esetov // *Zb. nauk. pr. Nats. akad. Prykordonnykh viys'k Ukrainy* (Seriya : viys'k. ta tekhn. nauky). - 2009. - № 50. - S. 8-11. [in Ukr.].
16. Pro oboronu Ukrainy *Zakon Ukrainy vid 06.12.1991 № 1932-XII* [On the Defense of Ukraine Law of Ukraine of 06.12.1991 No. 1932-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1932-12>. [in Ukr.].
17. Lytvyn, M. M. (2003) *Sutnist', zakonimirosti ta pryntsypy vzayemodiyi viys'k (syl)* [The essence, laws and principles of interaction of troops (forces)] / M.M. Lytvyn, YU.V. Allerov, I.O. Kyrychenko // *Chest' i zakon*. - Kharkiv: Viys'k. in-t VV MVS Ukrainy. - №4. - S.9-15. [in Ukr.].
18. Plakhotnyy, M. P. (2014) *Vzayemodiya Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy z inshymy strukturamy ta orhanamy sektoru bezpeky i oborony v sferi zabezpechennya prykordonnoyi bezpeky* [Interaction of the State Border Guard Service of Ukraine with other structures and bodies of the security and defense sector in the field of border security] / M.P. Plakhotnyy // *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. - 2014. - №19. - S.119-122. [in Ukr.].
19. Kushnir, I. P. (2014) *Normatyvno-pravove zabezpechennya vzayemodiyi u sferi okhorony derzhavnogo kordonu Ukrainy* [Legal and regulatory support of cooperation in the field of protection of the state border of Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / I.P. Kushnir ; Natsional'nyy avitsiynyy universytet. - Kyiv, 2014. - 264 s. [in Ukr.].
20. Cherepenko, O. YA. (2011) *Vzayemodiya pidrozdiliv OVS z inshymy sylovymy strukturamy, derzhavnymy ta hromads'kymy orhanizatsiyamy pry likvidatsiyi masovykh zavorushen'* [Co-operating of subdivisions of OBC with other power structures, by state and public organizations at liquidation of mass disturbances] / O.YA. Cherepenko // *Forum prava*. - 2011. - №2. - S. 957-962 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11cojlmz.pdf>. [in Ukr.].
21. Shmakov, O. M. (2009) *Slovyk ofitsera vnutrishnikh viys'k z voyenno-naukovykh pytan'* [Dictionary of the officer of the internal troops on military-scientific issues] / O. M. Shmakov. - 5-te vyd., pererobl. i dopovn. KH. : Akad. VV MVS Ukrainy. 518 s. [in Ukr.].
22. Pro strukturu mobilizatsiynoho planu Ukrainy na osoblyvyi period, osnovni yoho pokaznyky ta oriyentovni pereliky operativno-mobilizatsiynyykh dokumentiv [On the structure of the mobilization plan of Ukraine for the special period, its main indicators and indicative lists of operational and mobilization documents] : *Rozporyadzhennya Prezydenta Ukrainy vid 23 trav. 1997 r. № 216/97-rp*. K., 1997. 8 s [in Ukr.].
23. Pro vnesennya zmin do Polozhennya pro poriadok provedennya mobilizatsiyi : *Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 16 cherv. 2001 r. № 449/2001*. [On Amendments to the Provision on the Procedure of Mobilization: Presidential Decree of 16 June. 2001 No. 449/2001]. K., 2001. 27 s [in Ukr.].
24. Pro mobilizatsiynu pidhotovku ta mobilizatsiyu : *Zakon Ukrainy vid 21 zhovt. 1993 r. № 3543-XII* [On mobilization training and mobilization: Law of Ukraine of 21 October. 1993 No. 3543-XII] // *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1993. № 44. St. 416. [in Ukr.].
25. Harkusha, S. A. (2015) *Problemni pytannya vzayemodiyi pid chas provedennya antyterrorystychnoyi operatsiyi* [Problem Issues of Interaction During Anti-Terrorist Operation] / S.A. Garkusha, D.Yu. Gulyaty / S.A. Harkusha, D.Yu. Hulevatyy // *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*. Ser. : Viys'kovi ta tekhnichni nauky. № 1. S. 19-32 [in Ukr.].
26. Stasyuk V. V. *Avtorytet ta liderstvo komandira: vyznachennya, zmist* [The authority and leadership of the commander: definition, content] / V.V. Stasyuk // *Visnyk Natsional'noho universytetu oborony Ukrainy*. 2014. - Vyp. 4. S. 309-312 [in Ukr.].

SUMMARY

Pavlyutin Yu. M. Application of the category “interaction” in ensuring of national security of Ukraine. The article emphasizes the consideration of public administration by ensuring national security as having the character of coherent governance.

The legislation that regulates the interaction of individual components of the security and defense sector in the national security of Ukraine is analyzed.

The basic approaches to formulating a broad and narrow understanding of the definition of engagement in national security are highlighted. In a broad sense, engagement in national security is defined as a condition for the formation and continued existence of the entire mechanism of the state. In the narrow sense, engagement in national security is defined as the coordination of the efforts of national security actors for the purpose, place, time, direction of action. It has been established that in law enforcement this approach has led to a broad study of particular forms of communication of elements of the interaction system, the conclusions of which were subsequently reflected in the functions of the subjects of interaction themselves.

Attention is drawn to the requirements for regulatory regulation of appropriate forms of interaction. It is emphasized that the broad approach to understanding of interaction is applied only in the new Law of Ukraine "On National Security of Ukraine".

Some examples, forms, methods, ways of interaction of security forces and defense forces in ensuring national security of Ukraine are considered. The approach to the distinction between strategic and tactical cooperation in ensuring national security of Ukraine is supported.

It was emphasized that the establishment of a mechanism of cooperation in ensuring national security is dependent on the timely alignment of the tasks of the system of normative legal acts (including interdepartmental ones), organizational and staff structures of these subjects to the subjects of national security that are solved by the subjects.

Keywords: *national security of Ukraine, security and defense sector, cooperation in national security of Ukraine, security forces, defense forces, subjects of national security of Ukraine.*

УДК 347.121

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-95-102

Резворович К. Р.®

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВО НА ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ vs ПРАВО НА ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ: ДИСКУСІЙНІСТЬ СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ

На основі аналізу результатів наукових досліджень, нормативно-правової бази, а також судової практики досліджено питання співвідношення категорій «право на особисте життя» та «право на приватне життя». Зокрема, встановлено неоднозначність підходу щодо визначення змісту поняття «приватне життя» та «особисте життя» у нормативно-правових актах та судовій практиці.

Виокремлено три підходи щодо співвідношення понять «особисте життя» та «приватне життя». Сутність першого зводиться до того, що ці категорії слід вважати однаковими, сутність другого – що поняття «приватне життя» дещо ширше, ніж поняття «особисте життя», суть третього полягає у широкій інтерпретації поняття «приватне життя», в якому поняття «особисте» та «сімейне» життя охоплюються поняттям «приватне життя».

З'ясовано, що приватне життя є місткою категорією, якій неможливо дати вичерпного визначення. Встановлено, що не є чітко визначеним, і охоплює широкий спектр питань поняття «приватне життя» і у практиці ЄСПЛ.

Встановлено, що «приватне життя» охоплює фізичну і моральну недоторканність особи, і що саме поняття «приватний» включає в себе право особи обрати певні аспекти свого власного життя – без регламентування з боку уряду, тобто самостійно. При цьому не можна зводити поняття «приватного життя» до «внутрішнього кола», в якому окрема особа може жити своїм особистим, власно обраним життям. Навпаки, повага до приватного життя певною мірою має поширюватись і на право встановлювати і розвивати відносини з іншими людьми.

Очевидно, що ця категорія ширша, ніж право на особисте життя, і вона стосується таких сфер, всередині яких кожна людина вільна розвивати це поняття й наповнювати його певним змістом.

Обґрунтовано необхідність застосування єдиної термінології у вітчизняному законодавстві. Зокрема, з метою узгодження відповідних положень нормативно-правових актів різної юридичної сили, що регулюють відносини у сфері особистого життя та наближення вітчизняного законодавства до європейських стандартів запропоновано замінити у нормативно-правових актах України дефініцію «право на особисте життя» на дефініцію «право на приватне та сімейне життя».

Ключові слова: *особисті немайнові права людини, особисте життя, приватне життя, недосконалість понятійного апарату, уніфікація, гармонізація.*

Постановка проблеми. Живучи у час науково-технічного прогресу маємо визнати, що нині досить гостро постає питання забезпечення права на недоторканість приватного життя. Масштабні цифрові перетворення, що нині відбуваються в сучасній

© Резворович К. Р., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1183-613X>

goldkristina@gmail.com